

- конструювання змісту компетентісно орієнтованого навчання учнів 5–6 класів гімназій на основі інтегрованого оволодіння іноземною мовою і культурою країни, мова якої вивчається;

- проєктування й конструювання змісту та структури сучасного шкільного підручника іноземної мови як засобу компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов;

- навчання у співпраці;
- проблемного навчання;
- формування та розвитку критичного мислення на уроках іноземної мови;
- інформаційно-комунікаційні.

Методи:

- комунікативний;
- діяльнісний;
- особистісно орієнтований;
- ситуативного моделювання;
- культурологічний;
- рефлексивний;
- діалогу культур;
- міжкультурної медіації.

Системи:

- вправ і завдань, які сприяють становленню механізмів спілкування в рецептивних і продуктивних видах мовленнєвої діяльності;

- мовленнєвих ситуацій для компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов учнів 5–6 класів гімназій.

У звітному році підготовлено й опубліковано 15 статей, 45 тез і матеріалів конференцій, 3 підручники. Видруковано навчально-методичний посібник за результатами завершеного у 2019 році дослідження та електронне видання бібліографічного покажчика наукових праць співробітників відділу за 2011–2019 роки. Узято участь у 15 науково-практичних заходах. В освітню практику закладів загальної середньої, вищої та післядипломної педагогічної освіти України впроваджено 24 результати попереднього дослідження. Навчально-методичний комплект *«Навчально-методичне забезпечення змісту компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов учнів початкової школи»* відзначено Золотою медаллю XI Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2020».

ДИДАКТИЧНА І МЕТОДИЧНА СУТНІСТЬ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО ЗМІСТУ ШКІЛЬНОГО ПІДРУЧНИКА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

*В. Г. Редько доктор пед. наук,
старший науковий співробітник, доцент*

Поняття «компетентісно орієнтований зміст шкільного підручника іноземної мови» ми розглядаємо як своєрідне комплексне утворення, структурними

компонентами якого є дидактично доцільно дібраний, раціонально методично організований та тематично зумовлений мовний та мовленнєвий матеріал, який презентується й активізується для усвідомленого засвоєння учнями в різних видах і формах навчальної діяльності; вправи і завдання, спрямовані на оволодіння іншомовним спілкуванням в усній і письмовій формах із використанням нового та раніше вивченого іншомовного матеріалу; тексти для читання, у змісті яких пред'являється новий мовний тематичний інформаційний матеріал, у межах якого передбачається навчання іншомовного спілкування, позатекстові матеріали, художні ілюстрації, вербальні зразки/моделі як орієнтовна основа діяльності, інструкції тощо. Цей матеріал спрямовується на формування в учнів ключових і предметної з її структурними компонентами (мовної, мовленнєвої, соціолінгвістичної) компетентностей як стратегічних умінь спілкуватись іноземною мовою та дотримуватись відповідної комунікативно поведінки в різних ситуаціях мовленнєвої взаємодії, у процесі якої виконуються певні життєво необхідні завдання, що ситуативно виникають у процесі життєдіяльності.

Компетентнісно орієнтований зміст підручника має забезпечувати учнів можливістю формувати в них на рівні, окресленому програмою, механізми спілкування іноземною мовою, яку вони вивчають, у межах, передбачених змістом зазначених вище компетентностей. Причому їхня мовленнєва взаємодія повинна узгоджуватися з нормами комунікативної поведінки, прийнятої в країні/країнах, мова якої/яких вивчається. Зміст компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов передбачає формування в учнів ключових і міжкультурної іншомовної комунікативної компетентностей, яке здійснюється засобами іноземної мови і не є одноразовим видом діяльності в кожному класі. Робота в цій сфері зумовлюється тематикою спілкування, визначеною навчальною програмою. Серед ключових компетентностей є такі, формування яких відбувається постійно, у різних обсягах упродовж усього процесу навчання іноземної мови в закладах загальної середньої освіти. А є компетентності, вибіркоче формування яких можливе лише в межах окремих тем спілкування в певних класах. Окрім того, формування деяких ключових компетентностей може здійснюватись інтегровано в межах кількох тем на різних етапах навчання. А це означає, що навчальна діяльність у певному класі, спрямована на формування деяких ключових компетентностей, може не відбуватися.

Зміст компетентнісно орієнтованого підручника доцільно конструювати відповідно до рамкового принципу: він має містити найбільш типовий мовний, мовленнєвий та інформаційний тематичний матеріал, який може слугувати орієнтовною основою навчальної діяльності вчителя і учнів, і за потреби видозмінюватися в кількісних і якісних показниках залежно від умов навчання. А відтак, підручник має бути гнучким і дозволяти вчителю самостійно орієнтуватися в організації навчання, варіювати окремими його компонентами залежно від комунікативних ситуативних потреб і умов навчання. Окрім того, передбачається також можливість моделювання змісту окремих його компонентів, що зумовлюється завданнями уроків. Насамперед це стосується засобів навчання (вправ, завдань): їх видів, типів і кількості. Формування механізмів іншомовного спілкування доцільно здійснювати ситуативно в тих часових межах і в тій послідовності, яких об'єктивно потребує навчальна діяльність, яку виконують учні на певному етапі уроку. Якщо

ставиться завдання формувати мовні навички, то домінуватимуть вправи, спрямовані на засвоєння учнями значення, способів формоутворення та функцій лексичної чи граматичної одиниці в мовленні. Відповідно до набутого іншомовного досвіду спостерігатиметься тенденція на урізноманітнення творчих комунікативних завдань як засобів активізації навчальних дій учнів із метою оволодіння певним видом мовленнєвої діяльності. Окрім засобів навчання, пропонує підручником, учителеві має надаватися можливість за потреби самостійно долучати додаткові, ситуативно доцільні типи та види вправ і завдань для використання на уроці та варіювати їх кількістю не тільки відповідно до умов навчання, але й результатів, які демонструють учні.

Зазвичай, зміст компетентісно орієнтованого підручника має забезпечувати методичну діяльність учителя в межах кожного уроку, утім він не є й об'єктивно не може бути універсальним засобом, який однаковою мірою демонструє ефективність за будь-яких умов навчання. Однак, у ньому акумулюється дидактично достатній та оптимальний обсяг методично раціонально організованого матеріалу, який може слугувати базовим для виконання завдань навчання. Принцип рамкового підходу до створення його змісту передбачає можливість варіювання цим матеріалом і за потреби долучати додаткові навчальні засоби, що збігаються з базовими концептами, визначеними авторами. Підручник має створювати умови, щоб учитель дотримувався усталених дидактичних і методичних принципів під час добору таких засобів: доступності, наступності, комунікативної доцільності, ситуативності.

ВПРАВИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІВ АУДІЮВАННІ УЧНІВ 5–6 КЛАСІВ ГІМНАЗІЇ

Т. К. Полонська, кандидат пед. наук, старший науковий співробітник

Сучасна іншомовна освіта базується на міжкультурній парадигмі, основними принципами якої є багатомовність і полікультурність. Головна ідея парадигми полягає в підготовці учнів до ефективного здійснення міжкультурної комунікації у процесі оволодіння іноземною мовою. Міжкультурна комунікація – це процес спілкування (вербального і невербального) між комунікантами, які є носіями різних культур і мов (І.І. Халєєва). Аудіювання становить основу спілкування, оскільки з нього починається оволодіння усною комунікацією. Міжкультурна іншомовна комунікативна компетентність учнів 5–6 класів гімназій визначається як сукупність набутих учнями знань, умінь, навичок, способів діяльності, ставлень, мотивів, необхідних для усвідомленого виконання комунікативних дій, спрямованих на оволодіння іншомовним спілкуванням у межах вимог навчальної програми (В.Г. Редько).

У процесі оволодіння іноземною мовою аудіювання як вид мовленнєвої діяльності є водночас **метою** і **засобом** навчання. **Метою навчання** іншомовного аудіювання в гімназії є сприймання учнями усної інформації в умовах безпосереднього й опосередкованого міжкультурного спілкування. Державний стандарт базової середньої освіти (2020 р.) визначає вимоги до обов'язкових